

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 18 juni 1941 kl. 7 f. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer, m. m. jämte en i ämnet väckt motion, dels ock Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i vissa delar av nämnda lag den 11 juni 1937.

Genom en den 7 mars 1941 dagtecknad proposition, nr 111, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll, föreslagit riksdagen

dels att antaga följande vid propositionen fogade förslag till

L a g

angående ändrad lydelse av 1 § lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.

Härigenom förordnas, att 1 § lagen den 11 juni 1937 om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer skall erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Där inom område och under tid, som Konungen äger bestämma, ombord å svenskt fartyg tjänstgörande person, som är försäkrad jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, till följd av krigsåtgärd drabbas av olycksfall i arbetet, skola — under tillämpning i övrigt av stadgandena i nämnda lag med undantag av 27 § första stycket, andra punkten, samt andra stycket — i fråga om sådant olycksfall nedan angivna särskilda bestämmelser gälla.

Vad i första stycket sägs om person, som tjänstgör ombord å svenskt fartyg, skall äga motsvarande tillämpning å statlig befattningshavare, som under utövande av sin befattning tjänstgör ombord å utländskt fartyg.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

dels ock att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i enlighet med vad i 1 § andra stycket i lagen stadgas, utgiva ersättning för olycksfall, som inträffat innan lagen trätt i kraft.

I anledning av nämnda proposition har inom andra kammaren väckts en motion nr 259 av herr *Lindberg* i Stockholm, i vilken motion yrkas, att riksdagen ville i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 111 besluta ändring i 1 § lagen den 11 juni 1937 om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer i enlighet med de i motionen angivna synpunkterna eller, därest delta yrkande icke skulle kunna bifallas, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning av frågan och föreläggande för denna riksdag av det förslag, vartill utredningen kan giva anledning.

I motionens motivering har anförts bland annat:

Enligt gällande lag är sjöman, som drabbas av olycksfall i eller under arbete, föremål för särskild olycksfallsförsäkring. Däremot är sjöman, som under fritid drabbas av olycksfall, förorsakat av krigsätgård, icke försäkrad. Under nu pågående krig har det ofta inträffat att besättningar, vid exempelvis flyglarm, fått lämna fartyget för att uppsöka skyddsrum i land. Enligt vad som under hand av besättningsmän meddelats ha vederbörande myndigheter i en del utländska hamnar föreskrivit att besättningarna skola uppsöka sådana skyddsrum vid flyglarm; men även om sådana föreskrifter icke utfärdats är det givet att varje person rent instinktivt sökt sig till område där han trott sig vara säkrare än ombord. Oftast ha flyglarmsignalerna gått strax före midnatt, således under tid då besättningen i regel varit ledig från sin tjänstgöring. I några fall ha olycksfall inträffat under sådana förflyttningar till och från fartygen. Möjligt är att i några sådana fall olycksfallsersättning utgått på grund av att man välvilligt tolkat gällande bestämmelser, men har det också berättats fall där olycksfallsersättning icke utgått. I ett känt fall har en person skadat sig vid besök i ett skyddsrum, en skada som tvingat vederbörande till några månaders överksamhet, men en skada som icke ersatts av olycksfallsförsäkringen.

Det kan också tänkas att sjömän ombord å sina fartyg och under fritid skulle kunna bli skadade av bomb- eller granatsplitter. Sådan skada skulle kunna drabba även den som befinner sig i skans eller hytt, men givetvis också under förflyttning å däck. Visserligen är icke något sådant olycksfall känt, men ofta har det talats om att man ombord å fartygen tagit tillvara splitter från exploderade granater. Skulle någon blivit eller bliva träffad av sådant splitter skulle mycket allvarliga olycksfall, kanske med dödlig utgång, uppstå. I de flesta krigförande länders hamnar har också mörkläggningen åstadkommit en del olycksfall av allvarlig karaktär. Härvid är det givetvis färderna till och från fartygen som äro svårast. Nere i hamnarna är det synnerligen svårt för på platsen främmande personer att taga sig fram under mörker. Det är mycket ofta allvarliga olyckstillbud yppas. Många ha gått direkt ned i dockan och många ha varit nära att bli överkörda av järnvägsvagnar och motorfordon, som förts fram inom hamnområdena.

Det finnes många fall, som skulle kunna anföras, som visa att det här är fråga om fall, som ha ett så nära samband med tjänsten och anställningen, att man tycker det skulle vara naturligt att redan den gällande lagen skulle kunna tolkas så att olycksfallsersättning utginge även om olycksfallen icke inträffat direkt under arbete. Det finnes säkerligen också många fall, som icke direkt kunna hänföras till arbete, men som ändock inträffat under omständigheter som kunna sägas ha med tjänsten att skaffa. En sjöman måste på sin fritid — under den halva fridagen eller eljest under ledighet — besöka konsulatet, visserligen i personligt intresse, men ett besök som han är tvungen att avlägga. Under vägen från fartyget och till konsulatet eller

tillbaka till fartyget råkar han ut för ett olycksfall. Detta olycksfall kommer icke att ersättas, enär det inträffat utanför tjänsten. Man tycker nog att i sådana fall, vilka ju också i regel kunna kontrolleras, borde olycksfallsersättning utgå som om olyckan inträffat under arbete.

Sedermera har Kungl. Maj:t genom en den 30 maj 1941 dagtecknad proposition, nr 275, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag angående ändring i vissa delar av krigsförsäkringslagen. Vid utarbetandet av detta förslag, som bland annat avser 1 § i lagen, ha iakttagits de jämkningar av paragrafens lydelse, som föreslagits i det genom propositionen nr 111 framlagda förslaget till lag angående ändrad lydelse av denna paragraf.

Det i propositionen nr 275 intagna lagförslaget är av följande lydelse.

F ö r s l a g

till

L a g

angående ändring i vissa delar av lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.

Härigenom förordnas, *dels* att 1 och 6 §§ lagen den 11 juni 1937 om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att 7 § samma lag skall upphöra att gälla:

1 §.

Där inom område och under tid, som Konungen äger bestämma, ombord å svenskt fartyg tjänstgörande person, som är försäkrad jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, till följd av krigsåtgärd drabbas av olycksfall i eller utom arbetet, skola — under tillämpning i övrigt av stadgandena i nämnda lag med undantag av 27 § första stycket, andra punkten, samt andra stycket — i fråga om sådant olycksfall nedan angivna särskilda bestämmelser gälla.

Vad i första stycket sägs om person, som tjänstgör ombord å svenskt fartyg, skall äga motsvarande tillämpning å statlig befattningshavare, som under utövande av sin befattning tjänstgör ombord å utländskt fartyg.

6 §.

Arbetsgivare är — — — denna lag.

Å tillägg till försäkringsavgift, varom i första stycket sägs, skall tilläggsavgift eller bidrag enligt 16 § lagen om försäkring för olycksfall i arbete icke erläggas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1941.

¹ Beträffande 1 § jmf. prop. 111/1941.

Propositionerna och motionen hava hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de genom propositionerna framlagda förslagen, får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas här nedan, hänvisa till propositionerna.

Gällande författningsbestämmelser.

Lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Enligt lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete med däri sedermera vidtagna ändringar är i princip envar arbetare försäkrad för skada till följd av olycksfall i arbete. Ersättning på grund av försäkringen utgår dock ej för skada, som förorsakats av krigsåtgärd under krig, vari Sverige är indraget. Såsom olycksfall i arbetet anses ock olycksfall vid färd till eller från arbetsstället, där färden föranledes av och står i omedelbart samband med arbetsanställningen. Kostnaden för försäkringen bestrids, med bidrag av statsmedel till omkostnaderna, genom försäkringsavgifter, som erläggas av arbetsgivaren (1 §). Försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten ävensom i vissa ömsesidiga olycksfallsförsäkringsbolag (4 §). Har arbetare skadats till följd av olycksfall i arbetet utgår, under vissa förutsättningar, ersättning för läkarvård m. m., sjukpenning och livränta (6 §); har olycksfallet medfört arbetarens död utgår begravningshjälp samt livräntor till efterlevande (7 §).

Med avseende å utländsk medborgares samt utom riket bosatt persons rätt till ersättning för skada till följd av olycksfall i arbetet innehålla olycksfallsförsäkringslagar i allmänhet bestämmelser, genom vilka rätten till ersättning inskränkes. 1916 års lag innehåller bestämmelser av sådan beskaffenhet i 27 §. Däri föreskrives, att, om någon, som har rätt till sjukpenning eller livränta enligt lagen, icke är svensk medborgare samt ej är bosatt i riket, försäkringsinrättningen äger att med hans samtycke, när som helst, i stället för sådan ersättning till honom utgiva ett kapital för en gång till belopp motsvarande högst 50 och minst 20 procent av ersättningens kapitalvärde enligt de för inrättningen gällande beräkningsgrunder (första stycket, första punkten). Ersättningen må ock, utan den ersättningsberättigades samtycke, utbytas mot kapital till belopp av 50 procent av kapitalvärdet (första stycket, andra punkten). Har utbyte av ersättning mot kapital ägt rum, är rätten till vidare ersättning på grund av olycksfallet förfallen (första stycket, tredje punkten). Har olycksfallet medfört döden och var den avlidne ej svensk medborgare och ej i riket bosatt, utgår begravningshjälp allenast om olycksfallet inom tre månader medfört döden samt livränta eller kapital till efterlevande, som ej är svensk medborgare, allenast om denne vid tiden för olycksfallet var bosatt här i riket (andra stycket). Slutligen stadgas, att Konungen, under förutsättning av ömsesidighet, äger medgiva undantag från bestämmelserna i paragrafen för medborgare i visst land (tredje stycket).

De inskränkande bestämmelserna i 27 § hava enligt förarbetena till lagen

sin grund dels däri, att utgivande av ersättning till utom landet bosatta personer (t. ex. utländska sjömän, utvandrare m. fl.) i allmänhet vore förenat med synnerliga svårigheter både med avseende på erforderlig kontroll vid utbetalningen och övervakandet av den skadades tillstånd, dels ock däri, att lagstiftningen utom i de fall, där överenskommelse länderna emellan träffats, ej ansetts böra medgiva enahanda förpliktelser gentemot utlänningar som i fråga om landets egna medborgare.

Genom deklaration den 12 februari 1919 har särskild överenskommelse träffats mellan Sverige, Danmark och Norge angående tillämpningen av gällande olycksfallsförsäkringslagar å dessa länders medborgare. Vidare har genom överenskommelser med ett stort antal länder på grund av ömsesidighet förklarats, att bestämmelserna i 27 § första stycket, andra punkten, samt andra stycket i 1916 års lag icke skola äga tillämpning i fråga om medborgare i berörda länder.

Lagen om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer.

Enligt 1 § lagen den 11 juni 1937 (nr 348; ändrad genom lag den 15 december 1939, nr 854) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer skola, där ombord å svenskt fartyg tjänstgörande person, som är försäkrad jämlikt lagen den 17 juni 1916 om försäkring för olycksfall i arbete, drabbas av olycksfall i arbetet till följd av krigsåtgärd, i fråga om sådant olycksfall — med tillämpning i övrigt av vad i 1916 års lag stadgas — gälla vissa särskilda bestämmelser, upptagna i 2—8 §§ i lagen. Konungen äger bestämman, inom vilket område och under vilken tid dessa stadganden skola gälla. — Vid beräkning av årlig arbetsförtjänst för bestämmande av sjukpenning eller livränta skall, om arbetsförtjänsten överstiger 4,800 kronor, det överskjutande beloppet icke tagas i beräkning; understiger arbetsförtjänsten 3,600 kronor, skall densamma dock beräknas till detta belopp (2 §). 3 § innehåller en tabell, utvisande beloppet av hel sjukpenning. Denna utgör, med hänsyn till arbetsförtjänstens storlek, lägst 6 kronor 50 öre och högst 9 kronor. Har olycksfallet, efter upphörande av därav förorsakad sjukdom, medfört förlust av arbetsförmågan eller nedsättning av densamma med minst en tiondel, vilken förlust eller nedsättning kan antagas bli för framtiden bestående, skall enligt 4 § första stycket, utöver livränta, vid förlust av arbetsförmågan till den skadade utgivas, om den skadade var befälhavare, styrman eller maskinbefäl, ett belopp, motsvarande ett års lön, beräknad till tolv gånger den kontanta månadslön, som den skadade åtnjöt vid tiden för olycksfallet, dock lägst 9,000 och högst 13,000 kronor, och eljest ett belopp av 9,000 kronor. Vid nedsättning av arbetsförmågan skall det lägre belopp utgivas, som svarar mot nedsättningen. Vid väsentlig försämring i den skadades tillstånd kan jämlikt 4 § andra stycket jämkning i ersättningen äga rum. Har olycksfallet medfört döden, skall enligt 5 §, utöver livränta, till den avlidnes efterlevande utgivas ett belopp motsvarande det, som enligt 4 § skall utgå vid förlust av arbetsförmågan, dock med avdrag av dels viss begravningshjälp, dels ock vad som må hava utgivits jämlikt 4 §. Med efter-

levande avses i 5 § allenast make, barn, som äger rätt till arv efter den avlidne, och adoptivbarn: jämte deras avkomlingar samt föräldrar och adoptivföräldrar. Finnes ej annan efterlevande än make, tillfaller hela beloppet maken. Finnas jämte make andra efterlevande, tillfaller halva beloppet maken. Belopp, som utgår till andra efterlevande än make, fördelas dem emellan enligt de regler, som gälla för fördelning av arvfallen egendom. De ökade försäkringsavgifter, som betingas av förevarande försäkring, skola enligt 6 § bestridas av arbetsgivarna. Enligt 7 § må försäkring enligt lagen meddelas jämväl för olycksfall utom arbete, därvid föreskrifterna i 35 § i 1916 års lag skola äga tillämpning. Att märka är slutligen, att bestämmelserna i krigsförsäkringslagen ej avse personer, som tjänstgöra ombord å krigsfartyg, samt ej äga tillämpning i fråga om skada, som kan uppkomma därav, att Sverige råkat i krig (8 §).

Tillämpningsbestämmelser till krigsförsäkringslagen.

I kungörelsen den 26 augusti 1939 (nr 572) föreskrives, att lagen vid utbrottet av krig mellan europeiska stormakter, i vilket England, Frankrike eller Tyska riket deltagar, omedelbart skall träda i tillämpning med giltighet tills vidare beträffande samtliga farvatten; bestämmelserna skola dock icke gälla i fråga om olycksfall till följd av militära åtgärder i annat krig än nyss sagts. Vidare stadgas i kungörelsen den 15 december 1939 (nr 855), att lagen skall äga tillämpning dels i Östersjön, Bottniska viken med Ålandshav samt Ålands och Åbo skärgårdar, Finska viken ävensom Rigaviken, dels ock inom vissa farvatten utanför Kina.

Vissa särskilda bestämmelser i fråga om tillämpningen av 1916 års olycksfallsförsäkringslag.

Beträffande arbetare, som användas till arbete för statens räkning, meddelas genom kungörelsen den 30 november 1917 (nr 832) särskilda bestämmelser i fråga om tillämpningen å dem av 1916 års olycksfallsförsäkringslag. Har arbetare, som avses i denna lag och som användes till arbete för statens räkning under sådana förhållanden, att staten är att anse såsom arbetsgivare enligt lagen, skadats till följd av olycksfall i arbetet, skall av statsverket utgivas ersättning i enlighet med bestämmelserna i lagen, i den mån ej i anledning av olycksfallet på grund av eljest gällande bestämmelser sådant understöd utgår, som enligt 11 § i lagen må avdragas från ersättningen enligt densamma. Ersättningen bestämmes av riks-försäkringsanstalten.

Framställning från lotsstyrelsen.

I skrivelse den 30 januari 1940 har lotsstyrelsen hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för sådan utvidgning av tillämpningsområdet för 1937 års krigsförsäkringslag, att ersättning enligt lagen skulle utgå till i statens tjänst anställd person vid tjänstgöring jämväl ombord å utländskt fartyg. Lotsstyrelsen anförde därvid, bland annat:

Statens befattningshavare torde enligt gällande bestämmelser hava tillförsäkrats ersättning vid olycksfall i tjänsten icke blott i enlighet med bestämmelserna i 1916 års olycksfallsförsäkringslag utan jämväl i enlighet med bestämmelserna i 1937 års krigsförsäkringslag. Beträffande lotsverkets personal torde sålunda ersättning i enlighet med krigsförsäkringslagen få antagas skola utgå i händelse denna personal till följd av krigsåtgärd drabbas av olycksfall under tjänstgöring ombord å lotsverkets fyrskepp, tjänstefartyg och tjänstebåtar, vad de senare beträffar oavsett om de ägas av staten eller av personalen, samt jämväl ombord å svenskt handelsfartyg i och för lotsning av sådant fartyg. Lotsstyrelsen utgår vidare från att enahanda rätt till ersättning föreligger, därest till följd av krigsåtgärd olycksfall drabbar tjänsteman under färd ombord å svenskt fartyg i och för inställelse till tjänstgöring eller hemresa efter avslutad tjänstgöring, t. ex. under inställelse till lotsning av fartyg eller hemresa från lotsat fartyg, under färd i och för avlösning av personal å viss tjänstgöringsplats och dylikt. Skulle denna uppfattning befinnas icke riktigt, borde åtgärd vidtagas till ett förtydligande i sådan riktning.

Krigsförsäkringslagen är begränsad att gälla ombord å *svenskt* fartyg tjänstgörande personer. Lotspersonalen utför emellertid i betydande omfattning lotsning även av utländska fartyg. Det framstår som en oegentlighet, att lotspersonalen vid lotsning under nuvarande förhållanden av utländska fartyg icke tillförsäkrats den trygghet för sig och sina efterlevande, som ersättningsreglerna i 1937 års krigsförsäkringslag äro ägnade att ingiva. Med hänsyn till det värde för personalen, som en sådan trygghet måste tillmätas, föreslår lotsstyrelsen, att tillämpningsområdet för dessa ersättningsregler utsträcker att omfatta jämväl person, som i statens tjänst utför arbete ombord å utländskt fartyg. Icke blott lotspersonal utan under vissa förhållanden jämväl personal tillhörande tullverket och måhända även postverket hava att fullgöra tjänst ombord å utländskt fartyg.

Beträffande innehållet i de yttranden, som avgivits över lotsstyrelsens framställning, lämnas en utförlig redogörelse å sid. 7—15 i propositionen nr 111. Till denna redogörelse får utskottet hänvisa.

Föredragande departementschefen, statsrådet Möller, har i propositionen nr 111 anfört:

»1937 års lag gäller beträffande å svenskt fartyg 'tjänstgörande' person. Lotsstyrelsen, riksförsäkringsanstalten och en reservant i försäkringsrådet tolka detta uttryck såsom omfattande envar, som fullgör någon tjänst ombord; lagens bestämmelser skulle alltså gälla för, bland annat, till lots- och fyrstaten hörande personal. Försäkringsrådets majoritet däremot synes anse, under hänvisning dels till vad som var närmaste anledning till lagens tillkomst — önskemålet att upprätthålla handelssjöfarten i främmande, särskilt spanska farvatten — dels ock till att under lagens förarbeten närmast tagits sikte på sådana personer, som voro anställda ombord, att lagen är tillämplig endast beträffande personer, som kunna anses tillhöra handelssjöfartens befattningshavare och som äro mera fast knutna till fartyget. Lagens bestämmelser gälla sålunda enligt sistnämnda åsikt icke statstjänstemän, dock med undantag för befattningshavare å statens järnvägars tågfarjor. Oavsett vad som må hava varit det närmast liggande syftet med nu ifrågavarande lagstift-

ning anser jag lagen böra tillämpas i enlighet med dess ordalag, d. v. s. så, att den, under vissa förutsättningar, skall gälla beträffande envar å svenskt fartyg — med undantag av krigsfartyg — tjänstgörande person.

Det spørsmål, som närmast givit anledning till utredningen i förevarande ärende, var, såsom jag förut nämnt, frågan om icke krigsförsäkringen, såvitt anginge statsanställda personer, borde bliva tillämplig även om dessa tjänstgjorde ombord å utländskt fartyg. De skäl, som lotsstyrelsen anfört till stöd därför, synas mig bärande. Erinran däremot har icke heller framställts i yttrandena.

Med hänsyn till vad i det föregående anförts synas nya lagbestämmelser erforderliga allenast därom, att i statens tjänst anställda personer skola erhålla de i krigsförsäkringslagen stadgade särskilda ersättningarna även när de under utövande av sin befattning tjänstgöra ombord å utländska fartyg. En föreskrift härom torde utan svårighet kunna inarbetas i gällande lag.

De nya lagbestämmelserna synas böra träda i kraft omedelbart efter utfärdandet. Emellertid synas billighetsskäl tala för att ersättning utgives i enlighet med dessa bestämmelser även i fråga om olycksfall, som kunna inträffa, innan lagen träder i tillämpning. Med hänsyn härtill torde böra begäras bemyndigande för Kungl. Maj:t att i dylika fall utgiva ersättning.»

Framställning från Sveriges redareförening den 13 januari 1941.

Sveriges redareförening har — efter erinran att i avseende å tillämpningen av 1937 års krigsförsäkringslag å utländska medborgare 1916 års lags stadganden på området gällde ävensom att överenskommelse jämlikt 27 § sista stycket i sistnämnda lag icke träffats med, bland andra, Amerikas förenta stater, en del sydamerikanska stater samt Canada och de engelska besittningarna i Amerika — i skrivelse den 13 januari 1941 anfört följande:

Å de svenska fartyg, vilka för närvarande befinna sig bortom Skagerackspärren, påmönstras ett allt större antal utlänningar, då ju fartygen icke kunna komma till Sverige och svenska besättningsmän ej heller kunna ut-sändas till fartygen. Dessa utlänningar uppstålla ofta som villkor för att de skola taga tjänst att erhålla samma krigsolycksfallsförsäkringsförmåner som de svenska sjömännen. Då rederierna icke kunna täcka risken genom försäkring enligt gällande svenska lagföreskrifter, är det icke möjligt för dessa att bevilja sagda förmåner för de utländska sjömän, vilka icke tillhöra stater, med vilka enligt vad nyss nämnts överenskommelse träffats rörande tillämpning av de svenska olycksfallsförsäkringsföreskrifterna å utländska medborgare. Det har därför vid en del tillfällen ställt sig svårt att erhålla besättningsmän.

Såvitt föreningen förstår, utgå krigsolycksfallsförsäkringspremierna för fartygen efter antalet ombord anställda, oberoende av huruvida dessa äro utlänningar eller ej. Det synes därför föreningen rimligt, att de ersättningar,

som utgå enligt gällande författningar, skola utbetalas med samma belopp för såväl svenskar som utlänningar. De nuvarande författningsföreskrifterna synas emellertid icke möjliggöra ett dylikt förfarande.

En redogörelse för yttrandena över redareföreningens skrivelse lämnas å sid. 18—21 i propositionen nr 111.

Föredragande departementschefen har i propositionen nr 111 anført:

»Omkring 40 procent av den svenska handelsflottan finnes för närvarande utanför den s. k. Skagerackspärren. Det är givetvis ett betydande svenskt ekonomiskt intresse, att handelssjöfarten med dessa fartyg uppehålls i så stor utsträckning som möjligt, trots att trafiken på grund av krigsförhållandena icke kan anslutas till svenska hamnar. I viss omfattning, vilken med stor sannolikhet torde ökas, är det nödvändigt att rekrytera besättningarna å de ifrågakvarande fartygen med utlänningar.

I förevarande ärende har upplysts, att utländska sjömän såsom villkor för anställning å svenska fartyg ofta uppställa krav på att i händelse av krigsolycksfall bliva tillförsäkrade samma förmåner, som tillkomma svenska sjömän. I den mån Sverige jämlikt 27 § tredje stycket olycksfallsförsäkringslagen träffat avtal om ömsesidighet med andra länder, åtnjuta dessa länders medborgare samma förmåner i nyss angivet hänseende som svenska. Dylika ömsesidighetsöverenskommelser hava emellertid icke träffats med, bland andra, Amerikas förenta stater, Canada, vissa sydamerikanska stater samt de socialistiska rådsrepublikernas union. Medborgare i dessa stater finnas redan nu anställda på svenska fartyg, och anledning synes föreligga att antaga, att antalet anställda sådana utlänningar kommer att öka. Då det icke torde förefinnas någon förhoppning därom, att ömsesidighetsöverenskommelser med angivna länder kunna bliva ingångna under den närmaste tiden, synas mig åtgärder böra vidtagas för att genom bestämmelser i de författningar, som reglera försäkringsförhållandena, uppnå huvudsaklig likställighet mellan svenska och utländska sjömän. Att märka är att någon höjning av premierna kan komma att föranledas härav.

I likhet med försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten anser jag skäl icke föreligga att ändra på själva principen om att ömsesidighet skall föreligga, vilken princip finnes stadgad i 27 § olycksfallsförsäkringslagen. Ändring synes i stället böra ske i 1937 års krigsförsäkringslag, lämpligen genom ett tillägg i 1 § av innehåll, att bestämmelserna i 27 § första stycket, andra punkten, samt andra stycket olycksfallsförsäkringslagen icke skola äga tillämpning i fråga om krigsförsäkring enligt 1937 års lag.»

Framställning från Sveriges redareförening m. fl. den 7 mars 1941.

I skrivelse den 7 mars 1941 har Sveriges redareförening, Sveriges fartygsbefälsförening, svenska maskinbefälsförbundet, svenska sjöfolksförbundet, svenska stewartsföreningen och Sveriges radiotelegrafistförening hemställt om åtgärder, så att 1937 års krigsförsäkringslag kunde bliva tillämplig även

för ombord å fartyg anställd sjöman, som till följd av krigsåtgärd drabbades av olycksfall i utländsk hamn utom arbetsplatsen samt å fritid.

Till stöd för framställningen har anförts följande:

Under nu pågående krig hava fall inträffat, då ombord å fartyg anställd sjöman under besök i land drabbats av olycksfall till följd av krigsåtgärd. Sådana besök äro ofta nödvändiga för att i fartygets angelägenheter söka rederiets ombud i vederbörande hamn eller eljest för att förrätta nödiga inköp för fartygets eller egen räkning. Vid bombanfall under flygpraiden händes det icke sällan, att besättningen nödgas söka skyddsrum i land. Det kan icke anses tillfredsställande, att olycksfallsersättning icke därvid utgår, om olycksfall skulle inträffa. Vi förstå, att man härutinnan tillämpar samma regler som vid civilolycksfall, men detta synes under rådande krigsförhållanden icke vara riktigt. De risker besättningsmännen å fartyg i vissa utländska hamnar för närvarande äro utsatta för vid dylika tillfälliga besök i land torde motivera ett tillämpande av krigsolycksfallsförsäkringslagen jämväl i sådana fall.

En redogörelse för de avgivna yttrandena lämnas å sid. 4—7 i propositionen nr 275.

Föredragande departementschefen har i propositionen nr 275 anført:

»I den av Sveriges redareförening och de ombordanställdas organisationer gjorda framställningen är fråga om två olika spörsmål rörande tillämpligheten av 1937 års krigsförsäkringslag. Framställningen avser nämligen dels det fall, när krigsolycka drabbar den ombordanställda, då han å utländsk ort visserligen är i arbete men icke befinner sig ombord å sitt fartyg eller eljest inom de sjöområden, där lagen enligt utfärdade kungörelser äger tillämpning, och dels det fall, då den ombordanställda drabbas av krigsolycka, under det att han å utländsk ort icke är i arbete i lagens mening, t. ex. då han under fritid besöker ett konsulat eller en nöjeslokal.

I det första fallet synes mig uppenbart, att krigsförsäkringslagen bör vara tillämplig. Huruvida gällande bestämmelser kunna tolkas så, att ifrågavarande fall går in under lagen, är föremål för olika meningar i remissyttrandena. För att undanröja varje tveksamhet härutinnan har jag för avsikt föreslå förtydligande av ordalydelsen i gällande kungörelser. Ändring i krigsförsäkringslagen synes däremot icke erforderlig.

Vad därefter beträffar frågan om försäkring för krigsolycka under tid, då den ombordanställda å utländsk ort icke är i arbete, må erinras därom, att arbetsgivaren enligt krigsförsäkringslagens 7 § äger rätt att teckna frivillig försäkring för olycksfall utom arbetet till följd av krigsåtgärd. Någon säkerhet för att försäkring vid inträffat olycksfall föreligger finnes emellertid icke, därest ej obligatorisk försäkring genomföres även för sådana fall. Det synes mig rimligt, att de ombordanställda under nu rådande utomordentliga förhållanden äro försäkrade för de risker, varom sålunda är fråga. Mot en sådan inställning i sak har invändning icke heller gjorts i yttrandena. De rent principiella betänkligheter, som kunna anföras mot att krigsförsäkringslagen gives en sådan omfattning, synas mig icke få tillmätas avgörande betydelse. Jag vill därför, i överensstämmelse med vad försäkringsrådet framhållit, föreslå, dels att 1 § krigsförsäkringslagen om-

arbetas så, att den — inom de områden Konungen bestämmer — kommer att gälla vid krigsolycksfall över huvud och icke blott krigsolycksfall i arbete och dels att 7 § samma lag upphäves.»

Fråga om ändrade grunder för beräkning av tilläggsavgifter och bidrag för bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet.

Enligt 16 § *lagen om försäkring för olycksfall i arbete* skall såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet för varje försäkring i anstalten till statsverket erläggas tilläggsavgift med belopp, motsvarande fem procent av försäkringsavgiften, beräknad utan hänsyn till avdrag, som omförmäles i 11 § i lagen.

Försäkringsbolag, som avses i 4 § i lagen (ömsesidigt socialförsäkringsbolag), är också skyldigt att till statsverket erlægga bidrag till bestridande av nämnda omkostnader. Bidraget erlägges för varje räkenskapsår med belopp, motsvarande tre procent av summan av försäkringsavgifterna — utan hänsyn till nyssnämnda avdrag — för de i bolaget under räkenskapsåret tagna försäkringar.

Bestämmelserna i 16 § av 1916 års lag äro på grund av stadgandena i 1 § i *1937 års krigsförsäkringslag* tillämpliga med avseende å försäkringar enligt sistnämnda lag. Vidare må nämnas, att arbetsgivare jämlikt 6 § krigsförsäkringslagen är pliktig att till den försäkringsinrättning, i vilken hos honom anställda äro försäkrade jämlikt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, erlægga det tillägg till tidigare bestämd försäkringsavgift, som må föranledas av tillämpningen av krigsförsäkringslagen.

I skrivelse den 7 april 1941 har redareföreningen hemställt om sådan lagändring, att tilläggsavgifter och bidrag för bestridande av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet måtte reduceras till belopp, som må anses skäligen.

En redogörelse för yttrandena lämnas å sid. 9—12 i propositionen nr 275.

Föredragande departementschefen har i propositionen nr 275 anfört:

»Såsom bidrag till bestridande av omkostnaderna för riksförsäkringsanstaltens och försäkringsrådets verksamhet betalas — under benämning tilläggsavgift respektive bidrag — till statsverket viss procent å försäkringsavgifterna enligt olycksfallsförsäkrings- och krigsförsäkringslagarna, nämligen fem procent å försäkringar i riksförsäkringsanstalten och tre procent å försäkringar i de ömsesidiga bolagen. Procentsatserna hava fastställts med hänsyn till normala förhållanden. På grund av de särskilda risker, som förorsakas av kriget, utgå för krigsförsäkring höga premier. Dessa innefatta dels viss, förhöjd premie för ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen och

dels premie för de särskilda ersättningarna enligt krigsförsäkringslagen. På grund av de höga premierna för krigsförsäkringarna inflyta tilläggsavgifter och bidrag för dessa med avsevärda belopp. Enligt vad i yttrandena vitsordats överstiga dessa belopp väsentligt de av krigsförsäkringarna förorsakade ökade förvaltningskostnaderna. I samtliga yttranden tillstyrkes därför nedläggning av tilläggsavgifter och bidrag.

Riksförsäkringsanstalten har framlagt olika alternativ för lagstiftning i ämnet samt, i syfte att då det gäller en krisfråga undvika ändring av olycksfallsförsäkringslagen, föreslagit ett tillägg till 6 § krigsförsäkringslagen av innebörd, att tilläggsavgift och bidrag enligt 16 § olycksfallsförsäkringslagen icke skall beräknas å sådant tillägg till försäkringsavgift, som föranledes av tillämpningen av krigsförsäkringslagen, men väl å den del av krigstilläggspremiern, som avser ersättningar enligt olycksfallsförsäkringslagen. Motvarande uppdelning av de påförda krigstilläggspremierna erbjöde enligt riksförsäkringsanstaltens mening icke större svårigheter. Enligt av anstalten verkställd preliminär uppskattning motsvarade ersättningarna enligt olycksfallsförsäkringslagen i runt tal fyra tiondelar av sammanlagda ersättningarna enligt nämnda lag och krigsförsäkringslagen. Tilläggsavgift komme härigenom att utgå med fyra tiondelar av fem procent eller två procent av krigstilläggspremiernas sammanlagda belopp och bidrag från bolagen med fyra tiondelar av tre procent eller 1.2 procent av samma belopp, ett resultat som anstalten även på annan väg kommit fram till såsom skäligt.

Riksförsäkringsanstaltens förslag, vilket tillstyrkts av såväl statskontoret som de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening, synes mig tillfredsställande och jag föreslår därför ändring av 6 § krigsförsäkringslagen i enlighet därmed.»

Utskottet.

Det genom propositionen nr 111 framlagda förslaget till ändrad lydelse av 1 § krigsförsäkringslagen avser dels att beträffande rätten till ersättning för krigsolycksfall åstadkomma likställighet mellan svenska och utländska sjömän och dels att göra nämnda lag tillämplig å statsanställda personer även om dessa tjänstgöra ombord å utländskt fartyg.

Uti det lagförslag, som därefter framlagts genom propositionen nr 275, vari iakttagits de jämkningar i 1 §, som föreslagits i propositionen nr 111, har krigsförsäkringen utsträckt till att inom de av Kungl. Maj:t bestämda riskområdena avse jämväl olycksfall utom arbetet, varjämte vissa ändrade föreskrifter givits för beräkning av tilläggsavgifter och bidrag för bestående av omkostnaderna för försäkringsrådets och riksförsäkringsanstaltens verksamhet.

Utskottet har vid sin granskning av de genom propositionerna framlagda förslagen icke funnit anledning till erinran mot desamma.

Genom att krigsförsäkringslagen, såsom i propositionen nr 275 föreslås, göres tillämplig även å olycksfall utom arbetet, har syftet med det i motionen II: 259 framställda yrkandet blivit tillgodosett.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen med bifall till de förevarande propositionerna måtte

1) antaga det genom propositionen nr 275 framlagda förslaget till lag angående ändring i vissa delar av lagen den 11 juni 1937 (nr 348) om krigsförsäkring för ombord å fartyg tjänstgörande personer;

2) bemyndiga Kungl. Maj:t att, i enlighet med vad i 1 § andra stycket i lagen stadgas, utgiva ersättning för olycksfall, som inträffat innan lagen trätt i kraft; samt

B. att motionen II: 259 måtte anses besvarad genom vad utskottet under A. 1) hemställt.

Stockholm den 17 juni 1941.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman, Tamm, Forslund, Linnér, Olof Carlsson, Holstenson, Nils Elowsson* och *Näslund*;

från andra kammaren: fröken *Hesselgren*, fröken *Andersson*, herrar *Olovson* i Västerås och *Hermansson*, fru *Johansson*, herrar *Larsson* i Östersund och *Karlsson* i Granebo*.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.